

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-
ФІЛОЛОГІВ З ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНОЇ АНГЛОМОВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0350-2а-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно)
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Левентова Юлія Сергіївна

Керівник д.п.н., проф. Пахомова Т. О.
Рецензент к.п.н., доц. Надточій Н. О.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра англійської філології та лінгводидактики
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша-англійська
Освітньо-професійна програма мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
англійської філології

«__» _____ 2021 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
ЛЕВЕНТОВА ЮЛІЯ СЕРГІЇВНА

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Організація самостійної роботи студентів-філологів з формування аудитивної англомовної компетентності»

Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) Пахомова Тетяна Олександрівна, д.п.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «13» квітня 2021 року № 590–с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) 30.11.2021 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту) теоретично обґрунтовано, практично розроблено та практично опробован метод навчання слухання студентів 2 курсу мовних спеціальностей із використанням автентичних матеріалів “TED Talks”.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1) визначити компетентність в аудіюванні та фактори, що впливають на її формування; 2) охарактеризувати стадії навчання аудіювання майбутніх вчителів; 3) обґрунтувати автентичні матеріали, їх роль в навчанні аудіювання; 4) розробити систему вправ по формуванню аудитивної компетентності; 5) дослідити ефективність експериментальної методики формування компетенції в аудіюванні.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Пахомова Т. О., д.п.н., проф.	30.05.21	30.05.21
Розділ 1	Пахомова Т. О., д.п.н., проф.	05.09.21	05.09.21
Розділ 2	Пахомова Т. О., д.п.н., проф.	15.10.21	15.10.21
Висновки	Пахомова Т. О., д.п.н., проф.	29.10.21	29.10.21

6. Дата видачі завдання 10.05.2021 р.**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Срок виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	травень 2021	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2021	виконано
3.	Написання вступу	червень 2021	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	вересень 2021	виконано
5.	Написання практичного розділу	жовтень 2021	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2021	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2021	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	листопад 2021	виконано
9.	Захист	листопад 2021	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

_____ (підпис)

Ю.С. Левентова
(ініціали та прізвище)**Керівник роботи**

_____ (підпис)

Т. О. Пахомова
(ініціали та прізвище)**Нормоконтроль пройдено**

Нормоконтролер

_____ (підпис)

В. А.Бережний
(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 60 стор., 53 джерел.

Об'єкт дослідження: процес вивчення аудіювання з англійської мови, з застосуванням автентичних матеріалів.

Мета роботи: розглянути теоретичні засади навчання аудіювання, як складової комунікативної компетентності майбутніх вчителів англійської мови.

Отримані результати: в результаті проведеного дослідження теоретично обґрунтовано, практично розроблено та практично опробовано метод навчання слухання студентів 2 курсу мовних спеціальностей із використанням автентичних матеріалів *TED Talks*. Формування компетентності в аудіюванні відбувається поетапно у вправах і передбачає набуття учнями мовних навиків, формування слухових умінь та розвиток слухових умінь. Основне завдання формування компетентності в аудіюванні – навчити учнів розуміти повідомлення, які є як знайомий, так і незнайомий мовний матеріал, а також здатність цілісно його розуміти мають свою власну структуру. Перевірка ефективності розробленої методики навчання аудіюванню з використанням автентичних матеріалів проводилася під час пробного навчання. Отримані результати свідчать про ефективність розробленої методології, що свідчить про доцільність подальших теоретичних та практичних досліджень у напрямку використання автентичних матеріалів для формування слухових умінь учнів.

Ключові слова: *TED Talks*, комунікативна компетенція, автентичні матеріали, слухові уміння

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ ЯК СКЛАДОВОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	5
1.1 Компетентність в аудіюванні та етапи її формування у майбутніх вчителів англійської мови.....	5
1.2 Психолого-педагогічні та методичні передумови формування англомовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи.....	16
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В АУДІЮВАННІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	33
2.1 Система вправ по формуванню аудитивної компетентності.....	33
2.2 Дослідження ефективності експериментальної методики формування компетенції в аудіюванні та методичні рекомендації.....	42
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54

ВСТУП

Аудіювання служить основою спілкування, яким відбувається сприйняття іноземної мови на слух – це команда усного спілкування. Також відіграє важливу роль у вивченні іноземної мови, оскільки слухання тісно пов'язане з усіма видами мовної діяльності.

Аудіювання – один із найважливіших засобів вивчення іноземної мови, наприклад, чути мову допомагає правильно оволодіти нею. Вимова допомагає підібрати правильну інтонацію, ритм та інтонацію при говорінні іноземною мовою. Аудіювання також покращує пам'ять, поповнює новий словниковий запас, допомагає краще розуміти граматичні структури.

Процес розвитку навичок слухання може бути складним, через відсутність іншомовного середовища. Цей пробіл можна заповнити використанням автентичних матеріалів у навчальному процесі.

Тема роботи є досить актуальною в наш час, полягає у вивченні та використанні аудитивних умінь у майбутніх вчителів.

Об'єктом даної роботи, є процес вивчення аудіювання з англійської мови, з застосуванням автентичних матеріалів.

Предметом роботи виступає методика навчання майбутніх вчителів аудіювання з використанням автентичних матеріалів.

Метою роботи є:

- розглянути теоретичні засади навчання аудіювання, як складової комунікативної компетентності майбутніх вчителів англійської мови;
- дослідити методику у формуванні англомовної компетенції в аудіюванні майбутніх вчителів англійської мови.

Завданням роботи є:

- визначити компетентність в аудіюванні та фактори, що впливають на її формування;
- охарактеризувати стадії навчання аудіювання майбутніх вчителів;
- обґрунтувати автентичні матеріали, їх роль в навчанні аудіювання;
- розробити систему вправ по формуванню аудитивної комплектності;
- дослідити ефективність експериментальної методики формування компетенції в аудіюванні.

Новизна роботи, в вивченні та поліпшенні методики, формуванні адитивних вмінь та навичок у майбутніх вчителів.

Робота складається з вступу, двох розділів, висновку, списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ ЯК СКЛАДОВОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1 Компетентність в аудіюванні та етапи її формування у майбутніх вчителів англійської мови

Чутливий вид мовленнєвої діяльності, який дає розуміння того, що сприймається вухом і є частиною усної форми мовлення, мова йдеться про аудіювання. Слухання – це активний процес, заснований на передбаченні того, що говорять, дуже активний творчий процес. Те, що слухач чує і розуміє, залежить не тільки від того, що говорить оратор, але і від зустрічної внутрішньої активності самого слухача, його особистості.

Дізнатися, що дає таке володіння англійською мовою. Так ось, аудіювання, розуміється як зовнішньо виражений, активний внутрішній процес, який починається з прийому та обробки інформації і закінчується розумінням смислового змісту або нерозуміння.

Компетентність як здатність успішно задовольняти індивідуальні та суспільні потреби, діяти та виконувати поставлені завдання [Шиянов 2000, с. 288]. Кожна навичка поєднує в собі знання, уміння та навички, але також ставлення, цінності, емоції, поведінкові компоненти, тобто все, що можна мобілізувати для активних дій. Це комплекс знань, умінь і навичок, вироблених під час вивчення дисципліни, а також здатність виконувати певну діяльність на основі знань, умінь та навичок, які були сформовані.

Виходячи з наведених вище тверджень, ми можемо розглядати компетентність слухання як набір знань: фонетичний; лексичний; граматичний; чутливі навички; слухові навички та вміння.

Компетентність аудіювання – це здатність окремої людини належним чином розпізнавати, розуміти та комунікативно реагувати на мову носіїв мови на основі складної та динамічної співпраці відповідних знань, умінь, навиків та комунікативних навичок [МНІМ 2013, с. 280–297].

Поняття «компетентність» вчені трактують так:

- здатність (уміння) діяти на основі здобутих знань [ЗФАК 2014, с. 53];
- здатність успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, діяти і виконувати поставлені завдання. Кожна компетентність поєднує знання, навички та вміння, а також ставлення, цінності, емоції, поведінкові компоненти, тобто все те, що можна мобілізувати для активної дії;

- сукупність знань, навичок і умінь. Вони формуються в процесі вивчення дисципліни, а також здатність виконувати ту чи іншу діяльність на основі набутих знань, навичок та умінь;

- особливий тип організації предметно-специфічних знань, що дозволяють приймати ефективні рішення у відповідній галузі діяльності.

В. Калінін вважає, що компетентність є ширшим поняттям, яке характеризує і визначає рівень професіоналізму особистості, а її досягнення відбувається через здобуття необхідних компетенцій, що складають мету професійної підготовки фахівця [Калінін 2005, с. 20].

Подивіться уважніше на складові аудіювання. Ця навичка включає фонетичні, лексичні та граматичні знання.

Знання – це набір даних про мовну систему та правила. Використовують цю систему у теоретичній та практичній діяльності, тому в методиці викладання іноземних мов є декларативні знання, тобто ті, що стосуються теорії та процедур, пов'язаних із практикою. Прикладами декларативних знань є:

- мовні навички: фонеми; інтонеми; лексичні одиниці; граматичні структур;

- знання країни: культури країни, що вивчаються іноземною мовою; зокрема базові знання.

Процедурні знання – це соціокультурні знання, зокрема мова та немовна поведінка іноземних носіїв під час слухання.

Фонетичні знання як частина аудіювання – це знання про:

- фонеми та їх артикуляційно-акустичні властивості, наприклад: довгі та короткі голосні, звучні та глухі приголосні, послідовність звуків;

- основні модифікації звуків у потоці мовлення, наприклад: зменшення безперечних голосних, асиміляція, об'єднання слів;

- фонетична організація слів, наприклад: склад, словесний наголос;

- інтонація та її основні компоненти, наприклад: ритм, інтонація, пауза, темп, гучність, тембр;

- види звуків, наприклад: термінальний, низький;

- види та функції наголосу в реченні, наприклад: логічний наголос;

- інтонація, з якою вимовляються команди, вказівки, підказки;

- логічний фокус.

Під граматичними знаннями мається на увазі цілеспрямований, підготовлений та організований граматичний матеріал, який учні вивчають на певному етапі, привертають увагу і розуміють його значення. До них відносяться:

- терміни, наприклад: означена або невизначена стаття, безособова форма дієслова, порядок слів у реченні;

- елементи граматики, наприклад: морфеми, афікси, префікси, суфікси, слова;

- категорії, наприклад: число, стать, відмінки, активний або пасивний стан дієслова, повнота і неповнота, минуле, сьогоденне, майбутнє;

- класи, наприклад: іменники, дієслова, прикметники, прислівники;

- структура, наприклад: складні та складені слова, вирази, просте, складне, складене, головне речення, підрядне, контекстне;
- процеси, наприклад: фіксація, трансформація;
- відносини, наприклад: управління, координація, придатність.

Під лексичними знаннями ми розуміємо спеціально підібрані, підготовлені та складені лексичні одиниці, які студенти повинні засвоїти під час навчання та вміти розуміти у процесі аудіювання.

Виходячи з загальноєвропейського лексичного мінімуму, а саме лексичних одиниць, які означають конкретні поняття, виділяю наступні семантичні групи:

- особистий ідентифікатор: ім'я, адреса, номер телефону, дата та місце народження, вік, стать, сімейний стан, національність, походження, рід діяльності, сім'я, релігія, уподобання та антипатії, характер, манери, темперамент, зовнішність;
- будинок та квартира, навколишнє середовище: типи квартир, типи кімнат, сад, меблі, витрати, послуги, обладнання, регіон та географічні особливості;
- повсякденне життя: вдома, на роботі, доходи, освіта, перспективи;
- дозвілля, розваги та улюблені заняття: дозвілля, хобі, інтереси, радіо, телебачення, кіно, театр, концерт, виставки, музеї, фотографія, спорт, преса;
- подорожі: громадський чи приватний транспорт, відпустка, відпустка, проживання, багаж, в'їзд та виїзд, документи мандрівника;
- відносини з іншими людьми: назви стосунків, запрошення, листування, соціальні стосунки;
- здоров'я та медицина: частини тіла, добробут, гігієна, медичні послуги, страхування;
- освіта: предмети, кваліфікація та іспити;

- покупка: комерційні послуги, товари, одяг та мода, предмети побуту, витрати;
- їжа та напої: типи страв та напоїв, їжа поза домом;
- послуги: пошта, телефон, банк, поліція, лікарня, заправка;
- місця: адреса, рух, місцезнаходження, відстань, рух, напрямок;
- мова: вміння, розуміння, точність, правильність чи неточність, легкість або складність;
- клімат і погода.

Загальні знання, а також знання конкретного контексту можуть значно полегшити процес фіксації та розуміння звукового повідомлення та допомогти передбачити сенс повідомлення. Елементи лексичного фону містять окремі слова, речення та словосполучення, тобто це фразеологізми, приказки та ідіоми, які функціонують як фонове знання у масовій свідомості носіїв мови.

Наступний компонент вміння слухати – це мовлення або сприйнятливий слухання. Вони є необхідним чинником і умовою формування слуху. Рецептивна здатність – це автоматизована дія, доведена до рівня досконалості та без помилок, з фонетичним, лексичним та граматичним матеріалом у процесі сприйняття мови. Внутрішній самоконтроль є частиною мовних навичок і навчається паралельно.

Наступний компонент вміння слухати – це слух. Мовні навички розуміються як здатність контролювати мовну діяльність під час прийняття рішень комунікативного завдання та нові ситуації спілкування. Навики – це синтез умінь і знань.

Мовні навички включають:

- можливість отримати основну інформацію в аудіюванні та передбачити її зміст;
- здатність відбирати найважливіші факти без звернення вторинної уваги;

- здатність вибірково розуміти необхідну інформацію з прагматичних текстів на основі лінгвістичних припущень та контексту;
- здатність ігнорувати невідомий, незначний мовний матеріал.

На розвиток навичок аудіювання також впливає рівень підготовки інтелектуальних навичок, тобто критична оцінка отриманої інформації або її класифікація та систематизація. Ключову роль відіграють також навички навчання, такі як використання електронних носіїв навчання та організаторські здібності, такі як самонавчання.

Ще один компонент вміння слухати – це комунікативні навички аудіювання. Є відповідною реакцією слухача на пропозиції інших:

- вміння не перебивати співрозмовника, а вислухати його;
- поважати свого партнера незалежно від вашої прихильності до нього, усвідомлювати його чесноти;
- орієнтуватися в ситуації спілкування.

Розглянемо основні фактори, що впливають на формування мовних навичок під час слухання:

Фактор володіння мовою. Особливістю процесу аудіювання є те, що розвиток усіх мовних навичок, граматичних, лексичних та фонологічних, допомагає поступово позбутися труднощів, пов'язаних із прослуховуванням матеріалу. Усі однаково важливі, але серед фонологічних навичок особливої уваги заслуговує здатність розрізняти інтонацію оратора, оскільки займає важливе місце серед інформаційних характеристик.

Логічну інтонацію важко побачити, вона розбиває вирази на цілком смислові сегменти, гарантує відокремлення основної думки та визначає комунікативний характер речення. Важливе почуття правильного розуміння має логічний наголос, оскільки воно несе найважливіше смислове навантаження та підкреслює та уточнює думку оратора.

З цієї причини фонетичні труднощі вважаються головними перешкодами в процесі аудіювання, особливо на ранніх етапах вивчення

іноземної мови. Такі труднощі містять неправильне тлумачення тону слів, явищ зменшення тону, асиміляція та об'єднання звуків.

Лексичні труднощі при слуханні пов'язані з різноманітністю лексичних одиниць, їх використанням у переносному значенні, використанням фразеологізмів та невмотивованих лексичних одиниць. Є певні труднощі багатозначні слова, антоніми, синоніми та слова, що звучать однаково в рідній мові та в іноземній мові, але різні за значенням. Якщо ви помітили такі слова, слухач повинен згадати контекст чи ситуацію, інакше він почує вивчене раніше ізольоване слово.

Граматичні труднощі – це проблеми із синтаксисом та морфологією. Деякі труднощі викликані наявністю аналітичних форм, яких бракує в рідній мові, неправильним порядком слів або вигуками та реченнями.

Початок мовної практики на ранніх термінах особливо важливий для аудіювання, оскільки це найскладніший для розвитку вид мовної діяльності. Слід розвивати різні типи слухання – із загальним і детальним розумінням.

Сьогодні існує тенденція уважно слухати, щоб краще зрозуміти інформацію. Тому, щоб подолати цю хибну тенденцію, на ранніх етапах необхідно навчити учнів розпізнавати текст у всьому світі та зосереджуватись на усвідомленні загального змісту та значення, а не намагається почути кожне слово і не звертає особливої уваги на окремі слова або навіть частини аудіювання, які були пропущені або неправильно зрозумілі. Тому завдання тренінгу аудіювання повинні ґрунтуватися на загальному змісті: тема, ідея, основні події, дії героїв, результат, ставлення автора до героїв.

Як тільки початковий рівень досягне рівня, коли учні зможуть легко зрозуміти більшість аудіювання у глобальному масштабі, завдання може полягати в тому, щоб передати детальне розуміння аудіоматеріалу. Це означає, що в цей момент студенти повинні почути і зрозуміти кожне слово, а отже, відтворити деталі тексту, який вони чують. Отже, завдання полягає в

тому, щоб почути розуміння тексту, який чується повинні включати вправи на виявлення та відтворення деталей, різних нюансів тексту.

Фактор залежності слухання від індивідуальних та вікових особливостей. Індивідуальні особливості, такі як рівень розвитку фонематичного слуху та слухової пам'яті, особливо впливають на успіх слуху. Людина, у якій явно домінує слуховий канал сприйняття, має переваги у розвитку навиків аудіювання порівняно з людиною, у якій домінуючим каналом сприйняття є зоровий. Важливою також є здатність передбачити, що почує співрозмовник, ставлення до почутого. Необхідно враховувати такі особливості учнів та компенсувати їх у процесі навчання – з метою розвитку слухової пам'яті та фонематичного слуху, передбачення змісту аудіотекстів.

Ще однією характеристикою аудіювання є те, що його успіх залежить від наявності в учня потреби вчитися та інтересу до теми повідомлення, тобто зосередженості на пізнавальній діяльності та її мотивації.

Така орієнтація може привести як до позитивних, так і до негативних результатів для слухача: залежно від індивідуальних психологічних особливостей слухача, це може зробити сприйняття більш правильним і глибоким або, навпаки, неправильним, якщо слухач не перебуває під впливом очікувань . існуючі властивості атрибутів.

Умови сприйняття, які необхідно враховувати залежно від індивідуальних особливостей оратора та дають учням можливість слухати якомога більше різних людей з різними голосами та різними індивідуальними особливостями мови.

Про вплив віку на розвиток навичок під час прослуховування вони в основному залежать від тематики, мовної та структурної складності аудіотекстів. Підбираючи тексти для прослуховування, необхідно враховувати можливі знання та життєвий досвід учнів. Якщо ви слухаєте тексти, зміст яких дуже далекий від цих знань та досвіду, ви не зможете зрозуміти текст для прослуховування навіть у простій мовній формі.

Важливо також, щоб аудіювання було цікавим, щоб привернути увагу учнів, інакше мотиваційна фаза слухання не буде активована, а розуміння тексту буде досягнуто не повністю.

Фактор умов сприйняття. Існують різні умови сприйняття аудіювання, включаючи: гучність повідомлення, швидкість промови, тривалість та кількість пауз, кількість презентацій аудіювання та їх тип, наявність прихильників, мовних джерел, а також шум та відстань під час прослуховування.

Дуже часто студенти скаржаться на дуже швидкий темп промови та аудіювання, але це ілюзія, з якою пов'язана повільне виконання операцій, необхідних для розуміння слухачем, тобто самі учні занадто «повільно слухають». Ця проблема особливо стосується студентів, які мало володіли практикою слухання. Для вирішення цієї проблеми вважається недоцільним зменшувати або уповільнювати швидкість мовлення, виявлену в аудіюванні. Крім того, учні мають звикнути до типового ритму мовлення носіїв мови, як одного з практичного завдання – це вміння спілкуватися з ними.

Перерви відіграють дуже важливу роль у мовленні та слуханні. По – перше, вони мають фізіологічні причини, тому що оратор має систематично дихати повітрям, щоб продовжувати говорити. Крім того, оратор використовує паузи, щоб привернути увагу слухача до важливих моментів і, можливо, сподівається на його реакцію. Адже паузи дають слухачеві час подумати про зміст і сенс почутого. З огляду на це, загальний підхід до вивчення розуміння мовлення нормальним середнім темпом полягає у подовженні пауз в аудіюванні на ранній стадії навчання. Це дає студентам багато часу для семантичної обробки, а отже, і здатності розуміти навіть складні аудіювання. З часом тривалість перерви слід скоротити, а загальну норму в освітньому капіталі змінити

Тривалість звукових текстів важлива, оскільки велика кількість тексту може ускладнити їх розуміння. Це вказує на те, що звук прослуховується

більше 15-20 хвилин, дозволено лише в базовій підготовці, якщо базові навички, розуміння аудіювання вже розвинене, і учні давно звикли чути іноземну мову. Тому вам потрібно починати з 2-3 хвилин прослуховування і збільшувати кількість аудіотекстів дуже повільно, але неухильно по мірі розвитку навичок.

Зазвичай матеріал для прослуховування подається лише один раз, що відповідає нормальним умовам спілкування. Однак на першому етапі навчання цілком можливо двічі прослухати. У той же час інші скандали з прослуховуванням вважаються неприйнятними, оскільки вони недоречні для нормального спілкування і не потрібно.

Деякі усні труднощі також залежать від типів аудіювання, які вони переглядають. Наприклад, аудіювання полемічного характеру або його функції, такі як прослуховування дискусій або презентацій, у яких висловлюються певні думки, протилежні точки зору, прислухаючись до властивостей деяких процесів та механізмів, що призводить до більших труднощів у розумінні, ніж слухання новин, історій чи описів. Тому навчальні характеристики аудіювання повинні враховувати жанрові особливості аудіювання та переходити від більш простих до більш складних аудіювань.

Щоб навчитися ефективно слухати, учні повинні слухати носіїв мови, а не лише співрозмовників, розмовляючи мовою, яку вони вивчають.

Крім того, вони повинні навчитися розуміти не лише мову конкретного народу, а й акценти людей з усього світу, які користуються цією мовою.

Як правило, природне слухання в реальному спілкуванні супроводжується різним досвідом. Звичайно, слухаючи, вони порушують розуміння і відволікають увагу. Через це бажано уникати їх на першому етапі навчання. Однак на стадії розробки слухові навички та вміння можна повільно впроваджувати за допомогою природного звуку.

Дуже важливе місце в методиці розвитку вміння слухати автентичні матеріали займає самостійна робота студента. Самостійна діяльність учня розуміється як свідома, спрямована на себе діяльність, що здійснюється на основі індивідуального педагогічного шляху. Ця діяльність характеризується особливістю навчання на факультеті та спрямована на розвиток творчого потенціалу особистості для успішної реалізації себе.

Одна з характеристик незалежної організації, студентська діяльність – це використання різних її видів, зокрема:

- індивідуальні, диференційовані, фронтальні та групові завдання;
- працює з підручниками, відео та іншими навчальними матеріалами;
- складання сценаріїв, рефератів з першоджерела;
- підготовка доповідей, тез.

Детально представлені основні риси педагогічної самостійності на роботі, зокрема:

- особисте виконання завдань учнів незалежно від будь-якої іншої особи;
- мета та діяльність на роботі;
- власні зусилля учнів, самостійність у подоланні труднощів у здійсненні діяльності, автономність у регулюванні діяльності загалом;
- творчий характер діяльності, розумова діяльність, самостійність учнів у вирішенні складних чи проблемних завдань, у формуванні суджень, висновків та процес прийняття рішень, встановлення нових фактів для себе, пошук раціональних способів виконання завдань;
- розподіл у часі або формі роботи;
- відсутність безпосереднього педагогічного керівництва.

Тому проблема самостійної роботи студентів є актуальною стосовно необхідності формування та розвитку професійних навичок саморозвитку майбутніх фахівців, зокрема мовного профілю.

Основні види позакласної роботи. Для усунення семантичних та мовних труднощів було створено серію лексико-граматичних завдань для заповнення пробілів, порівняння та вибору правильної відповіді. Тому всі вправи призначені для самостійного виконання, у супроводі ключів. Тому слід запропонувати компетентність у слуханні професійне спілкування майбутнього вчителя іноземної мови. Існує ряд факторів, які впливають на формування мовленнєвої компетентності під час аудіювання, найважливішими з яких є фактор мовленнєвої майстерності, фактор залежності слухача від індивідуальних та вікових особливостей та фактор умов сприйняття. Тому важливо враховувати всі ці фактори та умови сприйняття при організації навчання аудіюванню.

1.2 Психолого-педагогічні та методичні передумови формування англомовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи

У сучасній методології навички аудіювання трактуються як одна з мовних навичок і визначаються як здатність чути автентичні тексти різних жанрів і типів з різним розумінням змісту в прямому та непрямому спілкуванні.

Навчальний матеріал для розвитку навичок аудіювання складається з мовних одиниць різних рівнів:

- форм слів, вільних речень;
- мовні одиниці фразової одиниці;
- текст.

Навчання слуху – це спеціально організована програма дій зі звуковим текстом. А оскільки це внутрішня програма, за якою неможливо

відстежувати, тоді ви повинні поступово вивчати окремі дії, які є його складовими.

Дослідники виділяють наступні етапи навчання слуху. Рівень речення на рівні грамотності слухання містить дії, спрямовані на:

- розумінні звукового повідомлення на основі знайомого матеріалу;
- розумінні звукових повідомлень з використанням невідомих мовних матеріалів;
- виявлення початку аудіо повідомлення та його кінця.

Етап формування вміння слухати на рівні єдності переконань містить дії, спрямовані на:

- сприйняття та розуміння одиниці перекриття, побудованої на знайомому матеріалі;
- міні-діалоги з визначенням типу взаємодії співрозмовників, у яких сприйманий діалог асоціюється з одним із відомих функціональних типів учнів.

Рівень вміння слухати на рівні всього тексту включає дії для розуміння:

- монолог, побудований на знайомому матеріалі шляхом поділу тексту на смислові частини;
- діалог на основі знайомих матеріалів із завданням визначити кількість бесід та їх характеристики;
- зв'язний текст на основі відомих матеріалів для прогнозування його змісту із заголовком, пошуку іншого заголовку або вибору найбільш відповідного із запропонованих заголовків;
- зв'язний текст з невідомими лексичними елементами, значення якого можна вивести, узгоджуючи його з рідною мовою чи контекстом на основі смислових зв'язків;

– зв’язний текст, переважно на основі невідомого матеріалу, але з вибором спеціальних слухових бар’єрів для їх подолання шляхом уточнення сказаного чи запитання.

Розуміння аудіювання можна перевірити усно і невербально. Невербальні методи контролю включають:

- здійснення дій;
- використання цифр;
- використання карт;
- створення схем, креслень.

Словесні методи контролю поділяються на:

- чутливі: підтвердження або відхилення тверджень, наприклад: так/ні; добір елементів плану до тексту; тести з вибором відповіді;
- відтворення: відповіді на запитання; переклад змісту тексту; переклад окремих слів, речень; створення плану; формулювати запитання щодо тексту; бесіда за змістом тексту.

Однією з передумов організації самостійної роботи є розвиток саморегуляції та навичок самоуправління. Дослідження цих процесів здійснюється в рамках психології саморегуляції діяльності та поведінки (Анохін П.К., Бернштейн Н.А., Рубінштейн С.Л., Зінченко В.П., Леонтєв А.Н., Ломов Б.Ф., Конопкін О.А.). Саморегуляція навчальної діяльності – це така регуляція суб’єкта діяльності, яка дає змогу співвіднести можливості студента з вимогами навчальної програми. Саморегуляція навчальної діяльності, за Осницьким О.К., складається з таких компонентів: 1) цілі діяльності; 2) модель вирішальних умов; 3) програма дій; 4) оцінка результатів; 5) корекція [Елухина 1989, с. 23]. На думку Зимньої І.О., саморегуляція навчальної діяльності співвідноситься зі структурою навчальної діяльності та зумовлює послідовність всіх етапів від мотиву до результату. Саморегуляція навчальної діяльності великою мірою залежить від сформованості самооцінки студентів, від ступеня усвідомленості ними

кожного елемента навчальної діяльності, від розвитку суб'єктивних критеріїв їх виконання. Існує два види саморегуляції – діяльнісна та особистісна, які є взаємозалежними [Шиянов 2000, с. 56]. Слід зазначити, що врахування психолого-педагогічних та дидактико-методичних передумов формування англomовної компетенції в аудіюванні у процесі самостійної роботи дає можливість вирішити існуючі суперечності між: становленням особистісної орієнтації навчального процесу та недостатньою підготовленістю викладачів і студентів до виконання нових функцій під час самостійної роботи; необхідністю професійного спрямування навчання і університеті педагогічного спрямування; збільшенням питомої ваги самостійної роботи у навчанні. Таким чином, аналіз психологічної, методичної та педагогічної наукової літератури дали змогу виділити передумови, які слід врахувати при розробці методики формування англomовної компетенції в аудіюванні. Самостійна робота студентів була визначена як мотивована, структурована викладачем діяльність, що вимагає високого рівня самосвідомості та самодисципліни. Формування англomовної компетенції в аудіюванні реалізується в рамках особистісно-діяльнісного підходу, що уможливорює саморозвиток та самореалізацію особистості. До факторів, які зумовлюють навчання студентів-першокурсників у процесі самостійної роботи було віднесено високий рівень розвитку психологічних механізмів (увага, уява, мислення, почуття), підвищену емоційну чутливість у зв'язку зі зміною соціального статусу, несформованість самостійності як здатності студентів першого курсу до самонавчання. Визначено, що формування компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи здійснюється на основі загальнодидактичних принципів (принцип наочності, принцип посильності, принцип індивідуалізації, принцип виховного навчання, принцип міцності, принцип науковості, принцип систематичності, принцип свідомості тощо) та власне методичних принципів. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в розробці моделі формування англomовної компетенції

в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи на підставі викладених вище передумов.

Існує три рівні формування компетентності, щоб слухати майбутніх учителів: попередній, початковий та заключний.

Фаза попереднього перегляду. На цьому етапі учні мають знайомий зі змістом текст, пояснюють завдання, які необхідно виконати, та надається необхідна допомога. Учні повинні зосередитися на тому, що вони хочуть почути. На цьому етапі пропонується коротко розіграти промову, запропонувати учням обмінятися думками на цю тему та підготувати їх до прослуховування. Цю фазу не можна розглядати окремо від інших, оскільки майже всі вони робочі форми переходять на наступний рівень. Оскільки читання, говоріння, письмо або всі три можна виконувати разом на етапі підготовки, можна з упевненістю сказати, що існує комплексний підхід до вивчення навичок аудіювання та говоріння.

На цьому етапі визначається мета слухання, усуваються труднощі слухання, створюється мотивація слухати, а отже, процес навчання мотивується та орієнтується на особистість.

Основний етап роботи над текстом має на меті розвинути навички семантичної обробки інформації та фіксації сприйнятої інформації на слух, а також виявити зміст аудіювання, його сюжет, події, основну ідею, вказати на емоційний фон.

На цьому етапі учні вчаться відокремлювати основну інформацію від другорядної, щоб побачити інформацію, відповідну для виконання завдання.

Види роботи на цьому етапі:

- виконання тестових завдань з різними варіантами відповідей;
- заповнення прогалін;
- підтвердження або відхилення звинувачень;
- пошук конкретної інформації.

Підраховується останній етап роботи з текстом. Перевіряється повнота та зрозумілість аудіювання, який слухається.

Завершальним етапом роботи з текстом є аналіз та узагальнення інформації, почутої у тексті. Цей етап роботи з прослуховування тексту може зайняти набагато більше часу, ніж попередній, оскільки дає студентам час на роздуми, обговорення, спілкування та написання. Останній етап включає практику мовлення на основі текстового змісту та виробництва

Висловлювання, що виходять за межі змісту тексту. Він включає завдання виявлення, розуміння та перестановки змісту тексту. На цьому етапі можна виконувати такі види роботи:

- рольова гра;
- папери;
- бесіда за змістом тексту.

Таким чином, процес виховання слуху проходить у три фази: підготовчу, початкову та заключну. Усі ці етапи не можна розглядати окремо, оскільки вони тісно пов'язані між собою і забезпечують послідовний розвиток слухових умінь та навичок.

Аудіювання, створене носіями мови для носіїв мови та реальних умов спілкування. Будь-який текст є автентичним, якщо він був створений у відповідь на реальні комунікативні потреби, а не як наслідування правильної потреби спілкування. Цей термін можна застосувати до будь-якого тексту, письмового чи усного, та до будь-якої ситуації.

Створюється автентичний текст для задоволення конкретних соціальних цілей у мовній спільноті, в якій він був створений. Існують також концепції справжності та оригінальності тексту аудіювання.

Оригінальність – це якість сама по собі тексту, тоді як достовірність – характеристика відносин між читачем або слухачем, у тексті. Тексти можуть бути оригінальними, якщо вони виходять із ситуації реального спілкування носіями мови. Справжність є ознакою зв'язку між

текстом і слухачем і передбачає наявність вправ для праці з текстом, що відповідає можливості використання аудіотексту в реальних умовах спілкування.

Відповідно автентичні тексти можна поділити на умовно достовірні та методично достовірні. Методологічно достовірні тексти слухання містять тексти, створені носіями мови для конкретних навчальних цілей. За словами дослідника, у навчальному процесі, крім автентичних текстів, доцільно використовувати методичні та автентичні тексти, які спеціально створені з навчальною метою, але мають ознаки достовірності.

Параметри, які можна використовувати для визначення автентичності аудіотексту, включають:

- культурну достовірність – тобто знайомство з культурою країни, мова якої вивчається, її традиції;
- автентичність інформації – текст містить нову та цікаву для слухача інформацію;
- ситуативна достовірність – передбачає наявність, природний стан спілкування, інтерес носіїв мови до обговорюваної проблеми;
- достовірність національної ментальності – показує національні особливості країни;
- реактивна автентичність – здатність тексту виражати емоції, пізнавання мовних реакцій у слухача;
- автентичність дизайну – означає наявність послідовності тонів в аудіотексті, наприклад, шум руху, розмови перехожих;
- достовірність завдань над текстом – сприяє взаємодії з текстом, надає роботі з текстом природного, вмотивованого характеру.

Культурна цінність автентичних аудіотекстів відіграє важливу роль, оскільки слухання як форма мовної діяльності допомагає передати учням світогляд сучасного багатомовного світу, їх усвідомлення цінності та особливості природної та зарубіжної культури.

Створюючи автентичний відеоурок, першою проблемою, з якою стикаються вчителі, є вибір матеріалу. Залежно від активного каналу сприйняття матеріали поділяються на:

1. Автентичний матеріал для прослуховування та перегляду: телевізійні рекламні ролики, вікторини, мультфільми, новини, комедійні шоу, фільми, аудіокниги, радіо-ролики, пісні, документальні фільми.

2. Автентичний візуальний матеріал: слайди, фотографії, зображення, дорожні знаки, силуети, фотографії з журналів, листівки, поштові марки.

3. Автентична друкована продукція: газетні статті, рекламні оголошення, спортивні репортажі, тексти, меню, туристичні буклети, телефонні книги, карти, комікси, листівки, талони на харчування, розклад автобусів.

У цій роботі зосереджуюсь на автентичному слуховому матеріалі, який використовується як джерело для природного та спонтанного мовлення. Це інтерв'ю, лекції, діалоги, дискусії.

Використання автентичних відео має свої переваги та недоліки.

Основною перевагою використання автентичних відеороликів для вивчення іноземної мови є позитивний вплив на мотивацію студентів, оскільки це змушує їх відчувати себе частиною справжнього спілкування.

На мотивацію впливають такі фактори:

– рівень мови групи та вибір відео. Якщо відео надто прості або важко зрозумілі, вони відіграють демотивуючу роль. Відповідний відбір відео може бути ефективним інструментом для вивчення мови, оскільки дозволяє учням вивчати багато фраз або виразів, а також граматичних форм, щоб спілкуватися з іншими людьми в різних контекстах життя.

– завдання для учнів. Само собою зрозуміло, що учні у відео не все розуміють. Тому важливо ставити завдання, загальніші для початківців і більш детальні для старшокласників;

– зв'язок із реальним життям. Відеоролики, пов'язані з професійною діяльністю, інтересами та захопленнями, найбільш цікаві для студентів.

Цей тип реальної розмови показує учням природний спосіб спілкування, який викликає запитання, вагається та залучає до спілкування. На відміну від автентичних матеріалів, до неавтентичних матеріалів належать перераховані вище складові мови, оскільки навчальні аудіотексти адаптовані до навчання. Крім того, використовуючи правильні матеріали, такі як відео, ви можете спостерігати повсякденні ситуації у правильному контексті.

Автентичний матеріал надає учням інформацію про те, що відбувається у світі, щоб вони мали освітню цінність. Регулярне використання автентичних відео допомагає подолати мовний бар'єр учнів. Автентичний матеріал надає достовірну культурну інформацію та сприяє культурній адаптації, розуміння мови та використанню мови у комунікативних цілях, це життєво важливо.

Використання автентичних відео також може мати певні недоліки.

Використання автентичних відео для початківців має певні обмеження, оскільки їх може бути надто важко зрозуміти. У цьому випадку ви можете запропонувати учням простіші завдання, які зосереджують їх на слуханні. Використання відео не вимагає повне розуміння тексту. Для початківців достатньо знайти спосіб обійти ситуацію, знайти важливу інформацію і не загубитися у різноманітності лексики та граматичних структур.

Використання автентичного відеоролика займає багато часу і вимагає ретельної підготовки вчителя до уроку. Проблема в тому, що автентичні матеріали мають глибоке культурне значення, і перш ніж учитель презентує цей матеріал учню, він повинен знайти відповідну інформацію, корисну для учнів та опрацьовану для педагогічних цілей.

Виходячи з наведених вище визначень, властивостей та характеристик автентичних матеріалів, відбір відеороликів повинен ґрунтуватися на певних критеріях.

По перше, необхідно враховувати три основні аспекти освітнього процесу: лінгвістичний, концептуальний та культурний.

Лінгвістичний аспект включає вибір завдань, порядок та метод навчання залежно від рівня лексичних, граматичних та комунікативних навичок учнів.

Концептуальний, учитель має вирішити, чи чути загальну чи конкретну інформацію.

Культурний аспект стосується взаємодії учня–вчителя, формальності чи неформальності навчального середовища.

Критерії відбору автентичного матеріалу:

- справжність: вибраний матеріал повинен відповідати комунікативним цілям;
- доступність: учень має легко зрозуміти матеріал. Рівень мови повинен бути дещо вищим, ніж рівень аудитора, якщо ці завдання не мають чіткої структури, щоб забезпечити цільове читання;
- актуальність: навчальні матеріали мають бути адаптовані до віку та потреб учнів;
- відповідність, вони повинні відповідати змісту навчання та допомагають досягати цілей;
- матеріал має бути адаптований до рівня, потреб та інтересів учнів.

Крім того, викладачі вже повинні розглянути тему, яка цікавить, і близькість теми до учнів на етапі попереднього слухання. Інтерес учнів є найважливішим чинником, на який слід звернути увагу при виборі автентичного матеріалу для прослуховування.

Щоб визначити зацікавленість учнів, перед вибором теми варто провести опитування. Необхідно враховувати й інші фактори, такі як: Наприклад: компактність інформації, зосередженість, швидкість мовлення, актуальність матеріалу

Навчальна програма, крім того, існують основні принципи роботи зі слухачем:

- необхідно спростити завдання, а не сам текст;
- учням слід розповісти завдання, перш ніж вони слухатимуть, для того, щоб вони знайшли відповідь під час прослуховування;
- більшість завдань потребують повторного прослуховування залежно від мети завдання;
- слід розробити ієрархію завдань: підготовча діяльність, конкретна інформаційна діяльність, мовна діяльність та заключна діяльність.

Необхідно також враховувати мовну специфіку текстів, які слід почути. Зокрема, важливо відповісти на наступні питання:

1. Чи знайомі слухачі з лексичними одиницями аудіозапису, які мають вирішальне значення для розуміння теми?
2. Наскільки це завдання може відображати зміст аудіотексту?
3. Наскільки це завдання можна виконати без повного розуміння змісту?

Підводячи підсумок, слід підкреслити, що використання автентичних текстів під час вивчення іноземної мови дає сприятливу основу для розвитку комунікативних навичок учнів, забезпечення їх активності та їх особистого інтересу в класі.

Культури інших народів, довіра та досвід спілкування сприяють розвитку толерантності до інших культур, формують поведінку, її власний світогляд та місце, а також сприяють розвитку соціокультурної компетентності. Реалізація загальнометодичних принципів є наступною

передумовою формування англомовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи. До таких принципів відносять:

1. Принцип домінуючої ролі вправ – означає розробку відповідної системи вправ для формування англомовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи.

2. Принцип комунікативності – передбачає відбір типових ситуацій для аудіювання та комунікативних намірів майбутніх учителів для здійснення цього виду діяльності.

3. Принцип урахування рідної мови – реалізується у вправах, які дають змогу попередити інтерференцію рідної мови.

4. Принцип взаємопов'язаного навчання різних видів мовленнєвої діяльності – у нашому дослідженні передбачає послідовне та поетапне оволодіння вміннями аудіювання та говоріння.

5. Принцип дотримання відповідного рівня самостійності майбутніми вчителями, що передбачає забезпечення якісними навчально-методичними, довідковими та контрольними матеріалами для організації самостійної роботи та можливість автономної взаємодії студента з такими матеріалами.

Аудіювання – це мовна діяльність, що включає цілий комплекс навичок: лексичні, граматичні, фонетичні, чутливі, слухові та вміння.

На формування знань мови при аудіюванні впливають такі фактори:

– фактор володіння мовою: граматичний, лексичний, фонологічний;

– фактор залежності слухання від індивідуальних та вікових особливостей;

– фонетичний слух і слухова пам'ять учня, тема, мова та структурну складність аудіотекстів, життєвий досвід слухача та чинник умов сприйняття: гучність повідомлення, швидкість, розмір та кількість пауз,

кількість презентацій аудіоматеріалів та їх тип, наявність носіїв, джерел мовлення та шуму у слухачів.

Для того, щоб розвинути екзаменаційні навички та подолати труднощі аудіювання, необхідно враховувати ці фактори на кожному етапі роботи, від початківця до просунутого. У процесі навчання слуху є три етапи: підготовчий етап, процес слухання та виконання завдання та дисертація.

Вправи, пропоновані учням на першому етапі, покликані подолати труднощі перед прослуховуванням тексту, зацікавлені у слуханні та розумінні процесу розуміння вільної мови. Капіталом є прослуховування тексту та виконання завдань, що покращують розумову діяльність учнів. Завершальний етап роботи спрямований на контроль аналізу, узагальнення та розуміння почутої інформації. На цьому етапі доцільно виконувати тестові завдання та такі завдання, як драматизація, рольова гра, обговорення, бесіда за змістом тексту. Можливі завдання у поєднанні з детальним перекладом тексту, а також творчо написаних творів.

Ключем до розвитку комунікативних навичок потенційного спеціаліста є використання автентичних матеріалів у класі. Він працює з автентичними матеріалами, які допомагають підвищити внутрішню мотивацію учнів до вивчення іноземної мови, показує природний шлях спілкування руйнує мовні бар'єри та сприяє підвищенню комунікативної мотивації. Зараз існує безліч ресурсів, де кожен студент може отримати доступ до автентичних текстів, аудіо та відео матеріали.

На початку навчання в університеті закладаються основи умінь організації самостійної роботи у різних видах мовної діяльності. Від того, наскільки добре студенти збудують свою навчальну діяльність, навчатися слухати та розуміти різні типи текстів, залежить рівень їхнє володіння іноземною мовою. Проведений аналіз безлічі наукових праць показав, що немає єдиної точки зору щодо поняття «самостійна робота». Архангельський С.І. визначив це поняття як самостійний пошук інформації для здобуття

знань та вирішення професійних завдань [Архангельский 1980, с. 53]. За визначенням Кузьміної Н.В. самостійна робота є проявом самостійності розуму, що передбачає наявність внутрішніх спонукань, осмислення змісту та мети роботи [Кузьміна 1980, с. 223].

Олексюк О.М. дав таке визначення самостійної роботи, як запланованій роботі студентів під методичним керівництвом самого викладача, але його безпосередньої участі [Алексюк 1993, с. 37]. П.І.Підкасистий визначив самостійну роботу як дидактичний засіб навчання, а самостійну діяльність – як цілеспрямований процес, який організується та виконується у структурі навчання для вирішення навчально-пізнавальні завдання. Він вважає, що самостійна робота є специфічним засобом організації та управління самостійною діяльністю учасників у навчальному процесі. З іншого боку, це спосіб діяльності, що дозволяє отримати нові знання, а також закріпити отримані. [Підкасистый 1999, с. 45].

Також самостійна робота передбачає і плануючу роль викладача, досягнення поставлених ним завдань. До поняття «самостійна робота» Рогова Г.В. та її колеги відносять діяльність, що передбачає максимальну активність того, хто навчається, по відношенню до предмета діяльності та матеріалу, який засвоюється [Рогова 1991, с. 229]. Алексюк А.М. окреслив самостійну роботу як заплановану роботу студентів під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі [Алексюк 1993, с. 37]. Таким чином, у зазначених вище дослідженнях переважав підхід до трактування самостійної роботи з позиції уточнення дій студентів.

Окрім того, «самостійна робота» передбачає і плануючу роль викладача, досягнення поставлених ним завдань. Слідом за Зимньою І.О., під самостійною роботою розуміємо внутрішньо мотивовану, структуровану, змінювану за процесом і результатом діяльність, виконання якої вимагає високого рівня самосвідомості, самодисципліни, особистісної відповідальності, що загалом приводить до самовдосконалення та

самопізнання [Зимня 1989, с. 96]. У зв'язку з тим, що формування англomовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів передбачає навчально-пізнавальну діяльність, то методика навчання має базуватись на засадах особистісно-діяльнісного підходу. Самостійна пізнавальна діяльність студентів, надаючи особистісного смислу процесу навчання, стимулює творчі сили, здатності студентів, актуалізує внутрішні пізнавальні мотиви, сприяє розвитку навичок самоосвіти, здатності до рефлексії. Основні положення особистісно-діяльнісного підходу викладені у працях Виготського Л.С., Леонтьєва О.М., Рубінштейна С.Л. В рамках зазначеного підходу особистість розглядається як суб'єкт діяльності, котра формується в діяльності та в спілкуванні з іншими людьми. У дослідженні Коряковцевої Н.Ф. зазначено, що в основі навчального процесу має бути суб'єкт навчання та його самостійна, самокерована навчальна діяльність [Коряковцева 2002, с. 39]. Одна з концепцій особистісно-діяльнісного підходу була визначена Зимньою І.О., яка в центр особистісного компонента ставить того, хто навчається, його мотиви [Зимня 1991, с. 76]. Враховуючи інтереси студентів, рівень їхніх вмінь та потреб та здібностей викладач визначає навчальну мету заняття та спрямовує весь процес навчання. Змінюється ставлення до особистості, яка, окрім соціальних рис, наділена такими якостями, як автономність, незалежність, здатність до вибору, рефлексії, саморегуляції. Велика увага приділяється механізмам особистісного розвитку, таким як персоналізація, самоідентифікація, бажання до самореалізації та іншим внутрішнім механізмам саморозвитку. Діяльнісний компонент навчання також створює передумови для реалізації особистіснодіяльнісного підходу. Діяльність є формою активної цілеспрямованої взаємодії людини з навколишнім середовищем, в основі якої лежить потреба. Діяльність викладача спрямована на передачу соціокультурного досвіду, засвоєння знань, формування навичок і вмінь тощо. Діяльність студентів спрямована на засвоєння цього досвіду. У аспекті активізації «самостійна робота» студентів виключну роль відіграє

мотивація, яка визначає ефективність всіх соціально-педагогічних впливів. Оскільки об'єктом навчання згідно з особистісно-діяльнісним підходом є мовленнєва діяльність, а мовна система виступає лише як засіб реалізації цієї діяльності, то мовленнєва діяльність має ґрунтуватись на потребі висловити свою думку. Мотив діяльності та поведінки утворює ядро особистості. Мотив є складним психологічним інтегральним утворенням, що є основою діяльності та поведінки. Сукупність стійких мотивів особистості складає її мотиваційну сферу.

Дослідження, які провела Реан А.А., показали відсутність взаємозв'язку між рівнем інтелектуального розвитку та успішністю студентів [Реан, Бордовская 2000, с. 64]. Крім того, виявилось, що «сильні» та «слабкі» студенти мали більші розбіжності за рівнем мотивації, ніж за рівнем інтелектуального розвитку. Навіть високий рівень здібностей не може компенсувати відсутність навчальної мотивації. В той же час навіть при невисоких здібностях студенти можуть досягти високих навчальних результатів за умови високої вмотивованості навчального процесу [Бордовская 2000, с. 193]. Важливо зазначити, що при формуванні англomовної компетенції в аудіюванні потрібно враховувати вікові та індивідуально-психологічні особливості студентів першого року навчання. З точки зору психології, початок студентського життя молодій людині традиційно характеризується як складний період.

Спираючись на праці Зимньої І.О., Ананьєва Б.Г. і враховуючи власні спостереження за процесом формування англomовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи, до факторів, які потрібно брати до уваги при організації навчання студентів-першокурсників, ми відносимо:

1. Високий рівень розвитку таких психологічних механізмів, як увага, увага, мислення, почуття. У студентів-першокурсників спостерігається швидкість пам'яті, реакцій, пластичність у формуванні навичок. В

особистості на цьому етапі домінантним є становлення характеру та інтелекту, активно розвиваються морально-ціннісні й естетичні почуття, формуються і закріплюються схильності, інтереси тощо. Ананьєв Б.Г., наприклад, виділяє цей вік як центральний період активного розвитку сенсорно-перцептивних, мнемічних, психомоторних і особливо мовленнєво-розумових функцій, а також як період інтенсивного формування спеціальних професійних здібностей [Ананьєв 19272, с. 17]. Саме у віці 17-20 років ці процеси досягають свого оптимального розвитку, тому першокурсник має необхідні передумови для успішного виконання самостійної навчальної діяльності.

2. Підвищена емоційна чутливість у зв'язку зі зміною соціального статусу – входженням до нових навчальних умов. Це, з одного боку приводить до позитивного впливу, що проявляється у підвищеній зацікавленості до процесу навчання (пізнавальна мотивація, інтерес до професії та її опанування – один із найважливіших факторів успішного навчання студентів), а з іншого – ми можемо констатувати підвищений рівень тривожності, спричинений новим навчальним колективом, новими викладачами та новими вимогами.

3. Несформованість самостійності як здатності студентів першого курсу систематизувати, планувати, регулювати та здійснювати свою діяльність без постійного керівництва та практичної допомоги ззовні. За спостереженнями вчених більшість випускників шкіл не вміють ефективно використовувати відведений на самостійну роботу час, не можуть рівномірно розподіляти свої зусилля.

Для формування англомовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи на початковому ступені навчання слід зазначити важливість мотивів до самонавчання, самокерування та самоконтролю за наявності керівної ролі викладача [Зимня 1991, с. 99].

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В АУДІЮВАННІ МУЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

2.1 Система вправ по формуванню аудитивної компетентності

Слухання – один з найважливіших аспектів комунікативної компетентності майбутніх учителів іноземної мови. Нині, вивчаючи іноземну мову, студенти часто втрачають інтерес до вправ та матеріалу для розвитку слуху. Часто це відбувається тому, що завдання та матеріали, які використовуються викладачами на курсах іноземної мови, не є досить цікавими та достовірними.

При розробці серії вправ для тренування вуха були взяті за основу загальноновизнані та визнані методи вивчення іноземних мов, рівні роботи з аудіотекстами:

- підготовка;
- основа;
- фінал.

Основна мета вправ, що використовуються у підготовці, подолати мовні та смислові труднощі, які можуть виникнути під час прослуховування аудіотексту, активізувати особистий життєвий досвід учнів, познайомити з темою тексту та зацікавитись слуханням до тексту.

На цьому етапі я використовую такі типи завдань:

- знайомство з новою лексиною, що використовується в аудіотекстах;

- перевірка розуміння нової лексики в контексті за допомогою речень із аудіотексту;
- обговорення теми, до якої відноситься аудіотекст;
- фрагментарно слухати аудіотекст, чути частини, які можуть бути найскладнішими.

З початку заплановано «активне слухання». Виконуються вправи під час прослуховування аудіотексту. Такими завданнями на цьому етапі є:

- комбіновані вправи;
- вправи для заповнення прогалін;
- визначити, яке з тверджень істинне/хибне.

Вправи останнього етапу розробленого комплексу мають на меті покращення розуміння учнями аудіотексту, а також інтегрований розвиток навичок говоріння та письма. На цьому етапі використання різних тестових статей та видів роботи, таких як обговорення та дискусії, які допомагають розвинути навички. Вправи на цьому рівні включають такі завдання:

- множинного вибору;
- альтернативного вибору;
- обговорення;
- відповіді на запитання.

Ось кілька прикладів вправ, які виконуються на етапі підготовки, перед переглядом відеоролику *TED Talk* «3 правила для іскрового навчання».

Підготовчий етап.

Вправа перша. Рецептивно-продуктивна, комунікабельна. Метою завдання є набуття досвіду учнів та ознайомлення з темою за допомогою тематичних питань.

Instruction: Working in pairs, answer the following questions.

1. *What subjects did you study at school?*
2. *What was your most/ least favourite subject? Why?*
3. *How do you learn foreign languages? Find out what you have in common.*

Вправа друга. Рецептивно-продуктивна, умовно-комунікативна. Мета включає формування механізму можливих прогнозів.

Instructions: Try the title of the video – «3 rules to call learning» predict what it may be:

1. How to develop the technique of conversation in any language.

a) How to learn languages?

б) How to encourage learning?

Key: б.

Вправа третя, сприйнятлива, умовно некомунікативна. Мета, усунути лексичні труднощі, ознайомити учнів із значенням нових слів за допомогою вправ на зв'язок.

1) to geek out; 2) buzzword; 3) inquiry; 4) to have the guts; 5) perplex; 6) to snap smb out of smth; 7) to be freaked out; 8) to embrace; 9) to be curious about smth; 10) disseminator.

a) to confuse and worry someone slightly by being difficult to understand or solve;

б) to be very excited or emotional, or to cause someone be this way;

в) to completely accept smth such as a new belief, idea or way of life;

г) a word or expression that has become fashionable in a particular field and is being used a lot by the media;

д) to make an effort to stop feeling unhappy or depressed to snap smb out of smth;

е) someone who spreads news, information, ideas;

є) to behave in a very enthusiastic way about smth that you are interested in;

ж) eager to know or learn smth;

з) someone who has enough courage to do smth;

и) (the process of asking) a question.

Key: 1– є), 2– г), 3– и), 4– з), 5– а), 6– д), 7– б), 8– в), 9– ж), 10– е).

Вправа четверта, сприйнятлива, некомунікативна. Мета вправи, формування лексичних навичок, добір синонімів.

Instructions: Find synonyms (A to E) for the words below (1–5).

1) *perplex*; 2) *to geek out*; 3) *to have the guts*; 4) *to be freaked out*; 5) *buzzword*.

a) *excited*;

б) *to lose control*;

в) *puzzle*;

г) *popular word or phrase*;

д) *to be brave*.

Key: 1– в, 2– а, 3– д, 4– б, 5– г.

Головний етап.

Вправа п'ята, рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна. Мета, формування вміння розуміти основну думку аудіотексту.

Instruction: What does Ramsey think about the role of the teacher in teaching?

Review the TED Talk and choose the correct answer.

a) *The teacher must control the learning process.*

б) *The role of the teacher is to encourage student curiosity.*

в) *The role of a teacher is similar to the role of a guide, facilitator or coach.*

Key: б).

Вправа шоста, рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна. Мета, формування комунікативної здатності розуміти деталі почутого.

Instructions: As you listen, write down Ramsey's rules for encouragement teaching.

Key: 1) Curiosity comes first. Questions should be the window to a new theory, not vice versa.

2) *Embrace the mess. Learning can be ugly – trial and error should be encouraged.*

3) *Practice reflection.*

Вправа сьома, сприйнятлива, некомунікативна. Мета – формувати лексичні навички, розвивати вміння слухати.

Instructions: While watching the video, gather answers to do collocations that Ramsey used in his speech.

1) *to extend;* 2) *to confuse;* 3) *to evoke;* 4) *to gather;* 5) *to design;* 6) *to embrace;* 7) *to drop out;* 8) *to spark.*

a) *students;*

б) *information;*

в) *the phenomenon;*

г) *the mess;*

д) *school;*

е) *imagination;*

є) *questions;*

ж) *procedure.*

Key: 1– в, 2– а, 3– є, 4– б, 5– ж, 6– з, 7– д, 8– е.

Вправа восьма, рецептивно–репродуктивна, некомунікативна. Мета – розвивати граматичні навички.

Instruction: Adjective or adverb? Read the sentences which you have heard in. Ramsey’s speech and choose the correct answer.

1. *The questions and conversations that followed were [fascinated/fascinating].*

2. *[Recently/ recent], I showed this to my students.*

3. *...flipping a [boringly/ boring] lecture from the classroom to the screen of a mobile device might save [instructional/ instructively] time.*

4. *It's the same [dehumanizing/ dehumanizingly] chatter just wrapped up in [fancily/ fancy] clothing.*

5. *I was [absolutely/ absolute] freaked out.*

6. *But I found [surprising/ surprisingly] moments of comfort in the confidence that my surgeon embodied.*

7. *And third, through [intensely/ intense] reflection, he gathered the information that he needed to design and revise the procedure, and then, with a [steady/ steadily] hand, he saved my life.*

8. *I could teach this kid anything because she is [curiously/ curious] about everything.*

Key: 1 – fascinating; 2 – recently; 3 – boring, instructional; 4 – dehumanizing, fancy; 5 – absolutely; 6 – surprising; 7 – intense, steady; 8 – curious.

Заключний етап.

Вправа дев'ята, рецептивно-репродуктивна, комунікативна. Мета – перевірити детальне розуміння учнями інформації, яку вони слухають.

Instructions: Listen to Ramzi Musallam's speech and answer the following question:

1. *Who was Ramsey by profession?*
2. *What did one of the students send him after the lesson?*
3. *What captured him in Maddie's actions?*
4. *What did he think of lecturing with help technology?*
5. *How many years did he teach? Why he named his 10 years teaching pseudoscience?*
6. *What happened to Ramsey when he was 35? What was it reaction to this?*
7. *Where did his surgeon get his confidence?*
8. *What rules did Ramsey introduce to the class? Do you agree with his opinion that teachers can be their surgeons classrooms?*
9. *Who is interested in everything in the Ramsey family? Why is he worried about his daughter's future?*

Вправа десята, сприйнятливо–продуктивна, комунікативна. Мета – сформувати вміння спілкуватися на матеріалі прослуханого тексту.

Instructions: Express your opinion about Ramsey's expression:

“What we do is important. It deserves our concern, but it also deserves our review“.

Залежно від характеру та змісту тексту вправи можуть змінюватись. Розглядаю групу вправ для розвитку навичок аудіювання на відеоматеріалі *“Grit: the Power of Passion and Perseverance“*.

Підготовчий етап.

Вправа одинадцята, сприйнятливо–продуктивна, комунікативна. Мета полягає в тому, щоб познайомити студентів з темою аудіотексту за допомогою тематичних запитань, включаючи досвід учнів.

Instructions: Answer the following questions.

1. *What do you mean by “sand“?*
2. *Do you think this is important in our lives? How does «graininess» affect your life?*

Вправа дванадцята, сприйнятлива, некомунікативна. Мета – познайомити учнів із значенням нових слів за допомогою зв’язкової вправи.

Instruction: Match the words (1–10) with their definitions (A–J).

1. *Demanding;* 2. *Stratospheric;* 3. *Rookie;* 4. *Neighborhoods;* 5. *Passion;* 6. *Perseverance;* 7. *Stamina;* 8. *Mindset;* 9. *Predictor;* 10. *Data.*
- a) *a person who is new to an organization or an activity;*
- б) *the quality of continuing with something even though it is difficult;*
- в) *something such as an event or fact that enables you to say what will happen in the future;*
- г) *needing a lot of time, attention or energy;*
- д) *a person’s way of thinking and their opinions;*
- e) *very high or great;*
- є) *an extreme interest in or wish for doing something;*

ж) *information, especially facts or numbers, collected to be examined and considered and used to help with making decisions;*

з) *the physical or mental strength to do something for a long time;*

и) *an area of a town, or the people who live or work in this area.*

Key: 1 – з, 2 – е, 3 – а, 4 – и, 5 – є, 6 – б, 7 – з, 8 – д, 9 – в, 10 – ж.

Вправа тринадцята, умовно–комунікативна, сприйнятливо–репродуктивна. Її мета – автоматизувати лексичні навички.

Instruction: Fill the gaps with the suitable words from exercise 12.

1. These _____ soldiers don't know anything yet.
2. His _____ helped him to find the job.
3. The work of the teacher is very _____ and stressful.
4. It is very hard to change the _____ of the people.
5. That's a great laptop, but the price is _____!
6. Kate has a consuming _____ for science fiction.
7. If you have the _____, you'll finish the task.
8. She bought a house in a wealthy _____ of Kyiv.

Key: 1) rookie; 2) perseverance; 3) demanding; 4) mindse; 5) stratospheric; 6) passion; 7) stamina; 8) neighborhood.

Головний етап.

Вправа чотирнадцять, сприйнятлива, некомунікативна. Формує лексичні навички, активне слухання.

Instruction: While watching the video, match words 1-5 with those A-E to make collocations from the talk.

1. To end 2. Psychological 3. To keep 4. To have 5. To follow.
- a) the job;
- б) commitments;
- в) stamina;
- г) remarks;
- д) perspective.

Key: 1) з; 2) д; 3) а; 4) в; 5) б.

Вправа п'ятнадцять, умовно комунікативна, сприйнятлива. Мета – перевірити детальне розуміння учнями почутої інформації.

Instruction: Watch the video, decide if the statements are true or false.

1. *Angela left her job in management consulting when she was 26 years old.*
2. *She went to teach math to seventh graders in Los Angeles private schools.*
3. *Angela was surprised that her best students didn't have high IQ scores.*
4. *After several years of teaching, Angela made the conclusion that teachers should better understand the students and learning from a motivational and psychological perspectives.*
5. *Angela decided to become a psychologist, because she didn't know how to deal with the pupils.*
6. *She got to know that social intelligence was a significant predictor of success.*
7. *The research that Angela did in the Chicago public schools, showed that grittier kids were more likely to graduate.*
8. *She proved the fact, that grit is usually related to measures of talent.*
9. *It was Angela, who developed the idea about building grit in kids and it's called "growth mindset".*
10. *Growth Mindset is the belief that the ability to learn is not fixed and can change with the effort.*

Key: 1– F, 2– F, 3– T, 4– T, 5– F, 6– T, 7– T, 8– F, 9– F, 10– T.

Заключний етап.

Вправа шістнадцять, сприйнятливо–продуктивна, комунікативна. Мета, формування навичок письма на основі переглянутого відео.

Instruction: Write an essay focusing on the following questions:

1. *What is the talk about?*
2. *What is the speaker's message? What do you think about it?*
3. *Suggest any other ideas for building grit.*

Цей комплекс вправ спрямований на підготовку учнів до аудіювання, усунення лексичних труднощів на різних рівнях, активізацію особистого досвіду учнів, організацію та проведення активного слухання та перевірку розуміння учнями матеріалу, що прослуховується.

Особливістю розробленого комплексу є використання автентичного матеріалу з різними акцентами, розвиток критичного мислення учнів щодо матеріалу слуху, обробка перед прослуховуванням постійних виразів, ідіом для кращої обробки почутої інформації та її подальшого використання в розмовній мові. Крім того, більшість завдань містять ключі для самоконтролю і призначені для самостійного вивчення.

2.2 Дослідження ефективності експериментальної методики формування компетенції в аудіюванні та методичні рекомендації

В умовах переходу від знання центричної моделі підготовки майбутніх учителів відбувається структурне та якісне оновлення системи вищої педагогічної освіти [Соловова 2014, с. 336]. Система навчання майбутніх учителів іноземної мови включає оволодіння ними всіма видами мовленнєвої діяльності, а також набуття здатності до самоосвіти протягом життя.

З метою перевірки ефективності розробленого набору вправ було проведено пробне навчання, у якому взяли участь студенти другого курсу факультету іноземних мов. Мета пробного навчання була практичною, застосування розробленого набору вправ для навчання слуху з використанням автентичних матеріалів.

Під час пробного дослідження студенти перевіряли справжні відеотривалістю від 8 до 15 хвилин. Групи вправ, які супроводжують три відеоролики, проводилися незалежно від позакласних заходів, за винятком вправ для розвитку діалогічних мовних навичок, які мали форму дискусій, проводилися в класі та базувалися на вищезгаданих відеозаписах.

Робота з першим автентичним матеріалом проходила в чотири етапи:

- розминка робота в парах, у якій учні відповідали на запитання щодо передбачення аудіовмісту;

- попереднє прослуховування, перед прослуховуванням аудіотексту учні виступали, також було виконано ряд завдань щодо усунення лексичних труднощів, пояснення подальших необхідних дій та завдань виступати для учнів;

- під час прослуховування, учні слухали аудіотекст, відповідали на питання та вправи, що виконуються для перегляду загальних та детальне розуміння почутої інформації, правильна відповідь та заповнення пропусків у реченнях;

- подальше слухання, обговорення лекції у формі дискусії.

Для аналізу результатів вправ були обрані такі критерії оцінки:

- початковий, один – два бали. Учень розпізнає на слух найпоширеніші фрази або окрему особу, прості незвичайні речення та мовленнєві моделі на основі вивченого мовного матеріалу в мовленні, що звучить у сповільненому русі;

- середній рівень, три бали. Учень розпізнає на слух просте речення, фрази, зразки мовлення та невеликі тексти, що звучать нормальним темпом. В принципі розуміє зміст прослуханого тексту, в якому використовував знайомі мовні матеріали, або містить певну кількість незнайомих слів, значення яких можна вгадати.

- достатній рівень, чотири бали. Учень розуміє основний зміст мовлення, яке може містити певну кількість незнайомих слів, про значення

яких можна відгадати, а також сприймати основний зміст повідомлень та фактичну інформацію, подану у повідомленні.

– високий рівень, п'ять балів. Учень розуміє довгу промову і основний зміст повідомлень, сприйнятих на заслуховування поданої фактичної інформації в повідомленні [Соловова 2014, с. 336].

Під час заняття студенти самостійно виконали ряд завдань на загальне і детальне розуміння прослуханого аудіотекста. Аналіз тестових завдань, виконаних студентами з метою перевірки розуміння переглянутої лекції показав, що більшість студентів успішно впоралися із завданнями, перевіряли розуміння головної думки, однак допустили більше помилок при виконанні завдань на перевірку детального розуміння відеоматеріалу.

На мою думку, такі результати можна пояснити недостатнім рівнем сформованості рецептивних, лексичної і фонетичної навичок, з одного боку, і досить незвичайним для студентів форматом аудіоматеріалу, з іншого.

Отримані результати показали про необхідність цілеспрямованої роботи над згаданими навичками в подальшій роботі.

Подаю результати виконання студентами тестових завдань множинного вибору і на заповнення пропусків. Всього за виконання згаданих завдань студенти могли отримати 10 балів, 5 балів за розуміння загальної думки і 5 балів на розуміння деталей.

Після прослуховування було проведено анкетування, в якому учні відповідали на наступні питання:

1. *How did you like the talk? What was interesting/ useful for you?*
2. *Did you notice Rita's accent? Was she difficult to understand?*
3. *What were the easiest and most difficult things during the lesson?*
4. *What did you learn from the talk?*
5. *How can you use Rita's experience in your life?*

Анкетування показало, що дана лекція сподобалася студентам групи. Вони зазначили, що вона була цікавою, корисною та натхненною і лише

декілька студентів переконані, що нічого нового для себе не дізналися, хоча процес дискусії на матеріалі прослуханого їм був до вподоби.

На запитання, чи помітили вони акцент спікера і чи був він важкий для розуміння, думки студентів розділилися: кілька студентів помітили акцент, вони зазначили що їм було важко зрозуміти його; деякі студенти розуміли майже все, за винятком окремих деталей; і тільки один студент не помітив будь-якого акценту.

Варто зазначити, що студенти погодилися на тому, що попереднє опрацювання незнайомої лексики допомогло їм краще зрозуміти аудіотекст. Важливо, що всі студенти, що взяли участь в анкетуванні, крім одного, погоджуються з тим, що Ріта стала їхнім прикладом для наслідування, тому вони мають на меті застосовувати її настанови та досвід в реальному житті, зокрема в їхній майбутній професії вчителя. Після першого пробного заняття з матеріалами студентам було запропоновано впродовж двох тижнів самостійно переглянути ще три лекції та виконати супровідні завдання. Самоконтроль відбувався за допомогою ключів. Завершальним мовленнєвим завданням було есе на тему: *“Ways to encourage learning among students» та “Do we need a change in the education system of Ukraine?”*

На завершення пробного навчання було проведене друге пробне аудиторне заняття, присвячене темі *“Illnesses and Injuries“*, де студенти працювали з аудіоматеріалом *TED Talks with Kelly McGonigal “How to Make Stress Your Friend“*. Структура роботи з другим автентичним матеріалом подібна першому:

- активізація життєвого досвіду учнів, відповіді на питання про раніше набуті знання;
- завдання щодо усунення лексичних труднощів, підготовка до прослуховування відеотексту;
- прослуховування відеотексту та виконання вправ на визначення істинності положень;

– проведення дискусії на тему прослуханої лекції [ДНМФ, с. 336].

Як і в попередньому розділі контролю, для перевірки розуміння переглянутої лекції студенти виконали ряд завдань, щоб перевірити загальне та детальне розуміння відео. Аналізуючи їх відповіді, можна зробити висновок, що учні успішно впоралися із завданнями, які перевірили розуміння основної думки повідомлення та допустили невелику кількість помилок у виконанні завдання щодо визначення істинності висловлювань.

Аналіз даних контрольного розділу показав, що більшість студентів мають навички слухати достовірні повідомлення, розроблені на достатньому рівні, тобто студенти розуміють основний зміст мови, який може містити низку незнайомих слів, значення яких може здогадуватися та сприймати основний зміст повідомлень та фактичну інформацію, подану в повідомленні.

Використання письмового висловлювання та обговорення на основі змісту переглянутої лекції обумовлено принципом інтегрованого навчання, яке передбачає органічне поєднання кількох видів мовленнєвої діяльності. Варто того зауважити, що під час дискусії учні також продемонстрували високий рівень розуміння інформації, вони активно використовували нові фрази та ідіоматичні вирази у мовленні, що свідчить про ефективність використання автентичних матеріалів у процесі вивчення іноземної мови.

Наприкінці пробного дослідження студенти також отримали анкети, щоб відповісти на наступні питання:

1. *What do you like about watching TED Talks?*
2. *Why do you think it is useful to watch TED Talks?*
3. *In what way do they differ from other types of listening materials?*
4. *How can you use the material of today's TED Talk in your life?*

Відповіді на анкету показують, що більшість студентів (92%) люблять дивитися, тому що вони дізнаються багато нової та корисної інформації з лекцій, яка стане в нагоді їм у майбутньому. На питання, чому вони вважають це корисним, учні (86%) сказали це аудіоматеріали покращують

здатність слухати, а також вони вражені тим, що розмови *TED* – це звичайні люди, які діляться своїм досвідом, дають певні рекомендації, вказівки, які можуть допомогти впоратися із власними проблемами. На думку студентів, ця особливість *TED Talks* та конференцій відрізняє їх від інших типів текстів для прослуховування. Звичайно, більшість студентів (80%) сказали, що лекція Келлі Мак Гоннелл змінила їх погляд на стрес як негативне явище, допомогла поглянути на проблему з позитиву руки та покращити здоров'я.

Як висновок, ресурс *TED Talks* має певний мотиваційний потенціал внаслідок своєї автентичності та цікавого змісту. Перегляд конференцій такого характеру сприяє розвитку в учнів необхідних життєвих навичок та умінь.

Враховуючи вищесказане, можна підсумувати, що використання розробленого комплексу вправ на матеріалі *TED Talks* сприяє формуванню компетентності в аудіюванні та спонукає учнів до самостійної мовленнєвої діяльності. Розроблений комплекс вправ ґрунтується на традиційних етапах роботи з аудіотекстами: підготовчий, основний, підсумковий.

Метою вправ підготовчого етапу є подолання мовних та смислових труднощів, які зазвичай виникають при прослуховуванні аудіотексту, активізації особистісного життєвого досвіду учнів та їх інтерес до слухання. Основним завданням основного етапу є «активне слухання», спрямоване на підвищення уваги та розумової активності учнів під час слухання. На заключному етапі відбувається перевірка розуміння вислуханого, а також комплексний розвиток письмових та усних навичок.

Під час пробного навчання було проведено практичну перевірку розробленого нами комплексу вправ, яка показала, що розроблена методика навчання аудіюванню з використанням автентичних матеріалів є досить ефективною. Як показала анкета, більшість студентів люблять працювати з *TED Talks*, виконувати різні типи завдань та брати участь в обговоренні

аудіотекстів, що дозволяє зробити висновок про високий мотиваційний потенціал вибраних відеороликів.

Реформування системи мовної підготовки майбутніх учителів передбачає розвиток їх пізнавальної самостійності, підготовку до безперервної професійної самоосвіти, соціальної та професійної мобільності. Одним із пріоритетних завдань є формування англomовної компетенції в аудіюванні компетенції майбутніх учителів у процесі самостійної роботи, оскільки від рівня іншомовної професійноспрямованої компетенції майбутнього вчителя значною мірою залежить його здатність до подальшого вміння користуватися іноземною мовою в професійному спілкуванні. Необхідною передумовою організації навчального процесу з формування англomовної компетенції майбутніх учителів у процесі самостійної роботи є чітке уявлення про етапність навчання та підсистему вправ, що уможливорює ефективну реалізацію відповідної методики навчання на практиці. Проблема створення підсистеми вправ для формування компетенції для студентів-майбутніх учителів розглядалася такими вченими, як: Абрамовская Н.Ю., Агапова Д.В., Бігич О.Б., Бочкарьова О.Ю., Бржозовська К.М, Вікович Р.І., Капаєва А.Є., Кіріліна Н.Ю., Кіронова М.С., Колеснікова К.О, Крапчатова Я.А., Мацнєва О.А., Позняк Д.В., Савицька Т.В, Сіваченко О.О., Щукіна І.В. Однак питання розробки підсистеми вправ для формування компетенції майбутніх учителів у процесі самостійної роботи залишається теоретично і практично не розробленим. Для досягнення цілей навчання необхідно розробити вправи різних типів і видів, визначити етапи навчання, включити вправи до відповідної підсистеми. Слідом за Щукіним А.М., під системою вправ розуміємо сукупність різних типів, видів і різновидів вправ, об'єднаних згідно з призначенням матеріалом та способом виконання [Азимов 2009 с. 276].

Визначаючи етапність формування англомовної компетенції майбутніх учителів, слід звернутися до опису процесу сприйняття на слух аудіотексту. Так, послідовність розуміння іншомовного аудіотексту включає такі етапи:

1) стратегічний (підготовчий етап) – попереднє орієнтування в комунікативній ситуації, в ході якої студент отримує інформацію про тематику мовленнєвого висловлювання, розумове налаштування на усвідомлення загального спрямування мовленнєвого аудіотексту, його учасників, комунікативний простір, пошук та усвідомлення головної думки висловлювання, усвідомлення мети, мотиву та смислу АТ, комунікативного наміру мовця;

2) етап первинного формування образу аудіотексту – первинне сприйняття мовного та мовленнєвого матеріалу, формулювання основної мети аудіотексту, мовного образу на основі мовного досвіду слухача,

3) етап пізнання образу аудіотексту (перехід від образу до розуміння аудіотексту) – пізнання мовного матеріалу за формальними ознаками (фонетичними, лексичними, граматичними), смислове сприйняття на рівні слова та словосполучення, смислових блоків, смислова інтерпретація мовленнєвого аудіотексту (повне розуміння) [Леонт'єв 1997, с. 132–137].

Група вправ для формування мовленнєвих навичок і розвитку мовленнєвих механізмів аудіювання.

Приклад 1

Мета: створення мотивації до слухання та розуміння сприйнятої на слух інформації.

Тип вправи: комунікативна, продуктивна, мінімально керована.

Вид вправи: відповіді на запитання, співвіднесення з власним досвідом.

Instruction: Listen to some students explaining their motives for studying English. Why do these students need to listen to English recordings?

Таблиця 2.1
English records

	<i>Why should he / she listen to English recordings?</i>
Speaker 1	
Speaker 2	
Speaker 3	

Think and write why listening is necessary for you.

Приклад 2

Мета: розвивати аудитивну пам'ять, формувати рецептивні граматичні навички сприйняття множини іменників.

Тип вправи: некомунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Вид вправи: вибір правильного варіанту відповіді.

Instruction: Listen to the plural forms and underline the word you hear.

- 1) *bus – buses;*
- 2) *wish – wishes;*
- 3) *pitch – pitches;*
- 4) *box – boxes;*
- 5) *dancers – dances;*
- 6) *coppers – copies;*
- 7) *cookers – cookies;*
- 8) *researchers – researches.*

ВИСНОВКИ

Під слуханням ми розуміємо здатність чути неадаптовані автентичні тексти різних жанрів та рівнів складності з різним рівнем розуміння змісту з точки зору прямого та непрямого спілкування.

Успіх аудіювання залежить від рівня сформованості в учнів лексичних, граматичних та фонетичних навичок. Слухання також пов'язане з усіма видами мовленнєвої діяльності, як і в реальному спілкуванні ми постійно переходимо від одного виду мовленнєвої діяльності: письма, аудіювання, говоріння, читання до іншого.

У методиці викладання іноземних мов існує два основних підходи до навчання аудіюванню – «знизу вгору»; «зверху вниз».

Сутність першого підходу полягає у поділі мовлення учнів на окремі смислові частини для полегшення процесу їх ідентифікації, слуху та розуміння.

Другий підхід, «зверху вниз», ставить на перше місце значення, яке несе повідомлення, а не мовленнєві одиниці, з яких воно складається.

Формування компетентності в аудіюванні відбувається поетапно у вправах і передбачає набуття учнями мовних навиків, формування слухових умінь та розвиток слухових умінь. Основне завдання формування компетентності в аудіюванні – навчити учнів розуміти повідомлення, які є як знайомий, так і незнайомий мовний матеріал, а також здатність цілісно його розуміти мають свою власну структуру.

Навчальними матеріалами в рамках цього дослідження послужили автентичні аудіоматеріали на різні теми. Під автентичними матеріалами ми маємо на увазі матеріали, створені носіями мови з метою передачі та зберігання інформації у повсякденному житті, не призначеної для навчальних цілей.

Використання матеріалів автентичного походження допомагає учням краще зрозуміти представників різних культур та національностей. Вони також дають можливість ознайомитися з особливостями вимови, наголосу та ритму мовлення носіїв мови. Цінність автентичних матеріалів полягає у довідковій інформації, яку вони несуть, і яка сприяє кращому формуванню комунікативної компетентності, в нашому випадку – слухової.

Вибираючи автентичні матеріали для навчання аудіюванню, ми керувалися такими критеріями: чіткість вимови, предмет аудіотексту, відповідність його рівня слухачів. В якості навчального матеріалу були обрані автентичні матеріали з онлайн-ресурсу “*TED Talks*“. Цей ресурс є джерелом автентичних матеріалів, які відіграють важливу роль у процесі вивчення англійської мови, оскільки сприяють розвитку навичок аудіювання живою, непристосованою мовою. Завдяки тому, що учасники “*TED Talks*“ є не лише носіями мови, студенти мають можливість познайомитися та навчитися сприймати англійську мову з різними акцентами. Використання “*TED Talks*“ дозволяє урізноманітнити навчальний процес, а також підвищити мотивацію до вивчення англійської мови.

У розробленій методиці навчання аудіюванню з додатком робота з автентичними матеріалами проводилася у три етапи: підготовчий, основний, підсумковий.

На підготовчому етапі відбулося усунення можливих труднощів, лексичних, граматичних, які можуть виникнути під час прослуховування аудіотексту, та ознайомлення з темою тексту. На цьому етапі відбувається семантизація та контроль осмислення нової лексики, ознайомлення зі складними граматичними структурами, що використовуються в аудіотексті, обговорення тем аудіотексту, прогнозування вмісту аудіотексту.

На головному етапі було прослухано текст відеоролику та виконано відповідні завдання.

Заключний етап мав на меті перевірити рівень усвідомлення учнями прослуханого аудіотексту. Перевірка проводилася як за допомогою тестових рецептивних завдань, так і за допомогою більш детальних, продуктивних завдань, відповідей на запитання, есе, обговорень.

В результаті проведеного дослідження теоретично обґрунтовано, практично розроблено та практично опробован метод навчання слухання студентів 2 курсу мовних спеціальностей із використанням автентичних матеріалів “*TED Talks*”.

Перевірка ефективності розробленої методики навчання аудіюванню з використанням автентичних матеріалів проводилася під час пробного навчання. Отримані результати свідчать про ефективність розробленої методології, що свідчить про доцільність подальших теоретичних та практичних досліджень у напрямку використання автентичних матеріалів для формування слухових умінь учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азимов Э. Г., Щукин А.Н. Новый словарь методических терминов и понятий. Москва : ИКАР, 2009. 448 с.
2. Алексенко С.Ф., Аліменко О.С Роль та місце подкастів в моделі організації навчання аудіювання майбутніх учителів. Київ : КНЛУ, 2012. С. 451–465.
1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : ІСДО, 1993. 220 с.
3. Ананьев Б.Г. Психофизиология студенческого возраста и усвоение языка. *Вестник высшей школы*. Москва, 1972. № 7. С. 18–22.
4. Архангельский С. И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. *Высшая школа*. Москва, 1980. С. 32–38.
5. Ахманова О.С. Шляхи подолання психологічних бар'єрів при аудіюванні у процесі самостійної роботи. Тернопіль : Астон, 2016. 263 с.
6. Бебих В. В. Організація самостійної роботи майбутніх фінансистів у процесі навчання англomовного ділового писемного спілкування. Київ : КНЛУ, 2009. 24 с.
7. Бігич О. Б. Етапи формування англomовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи. Київ : КНЛУ, 2013. 220 с.
8. Бордовская Н. В., Реан А. А. Педагогика : учебник для вузов. Питер : УНВ, 2000. 318 с.
9. Бутина Ю.В., Кораблина М.В. Использование подкастов для развития умений аудирования у будущих учителей. *Формирование*

профессиональной компетентности специалиста средствами иностранного языка : материалы междунар. науч.–практ. конф. Москва, 2012. С. 146–150.

10. Драч А. С. Активність та самостійність у підготовці майбутніх учителів іноземної мови. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки*. Київ, 2011. С. 16–23.

11. Елухина Н. В. Обучение аудированию в русле коммуникативно ориентированной методики. *Иностранные языки в школе*. Москва, 1989. С. 28–36.

12. Жуков А. Е. Дидактические средства повышения эффективности самостоятельной работы студентов в условиях модернизации образования. Брянск, 2004. 246 с.

13. Жуковська, В. В., Черниш, О. А Автентичність як критерій відбору аудіотекстів для навчання майбутніх учителів. *Сучасні напрямки лінгвістичних досліджень міжкультурної комунікації та методики викладання іноземних мов*. Житомир, 2012. С. 88–91.

14. Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам. Москва : Просвещение, 1991. 222 с.

15. Зимняя И. А. Психология обучения неродному языку. Москва : Русский язык, 1989. 219 с.

16. Калінін В. О. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами діалогу культур «*Теорія та методика професійної освіти*». Житомир, 2005. 20 с.

17. Капаева А. Е. Методика организации самостоятельной работы по изучению иностранного языка у студентов младших курсов факультетов иностранных. Мариуполь, 2001. 226 с.

18. Кардашова Н. В. Англомовний подкаст як засіб формування компетентності в аудіюванні мовних спеціальностей. *Вісник КНЛУ*. 2015. № 24. С. 176–185.

19. Коряковцева Н. Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык : пособие для учителей. Москва : АРКТИ, 2002. 176 с.
20. Кузнєцова Н. Ю. Динаміка розвитку проблеми організації самостійної роботи з іноземної мови. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. Тернопіль, 2014. С. 95–112.
21. Кузьмина К. В. Методи системного педагогічного дослідження : навч. посіб. Львів : ЛГУ, 1980. 266 с.
22. Леонтьев А. А. Основы психолінгвістики. Москва : Смысл, 1997. 287 с.
23. Морська Л.К. Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ : Ленвіт, 2013. 573 с.
24. Носович Е. В. Методическая аутентичность. *Наука и школа*. 2000. № 1. С. 15–19.
25. Осницкий А. К. Психология самостоятельности. Нальчик : Элья, 1996. 125 с.
26. Пидкасистый В.И. Психолого-дидактический справочник преподавателя высшей школы. Москва : Педагогическое общество России, 1999. 354 с.
27. Подуфало О. О. Вправи для формування англомовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки*. Чернігів, 2016. С. 216–222.
28. Рогова Г.В., Рабинович Ф. М., Сахарова Т. Е. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. Москва: Просвещение, 1991. 282 с.
29. Рубинштейн Л. С. Основы общей психологии: *Серия «Мастера психологи»*. Питер : 2004. 713 с.

30. Сипливець С. П. Роль самостійної роботи з аудіювання в системі оптимізації сучасної підготовки вчителя іноземної мови. *Формування полікультурної мовної особистості в контексті нової парадигми освіти* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих науковців та студентів. Чернігів, 2011. С. 1–4.

31. Соловова Е. Н. Методическая подготовка и переподготовка учителя иностранного языка : интегративно-рефлексивный. Москва : РНБ, 2004. 336 с.

32. Сорокина Т. Г. Самостоятельная внеаудиторная учебная работа студентов под руководством преподавателя на первом курсе языкового вуза. Москва : НДМУ, 1991. 16 с.

33. Ступчик З. Р. Результати анкетування студентів мовних вищих навчальних закладів щодо організації самостійної роботи з аудіювання. *Вісник Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Умань, 2014. С. 12–30.

34. Унчур О.О., Токарева А.В. Вимоги до вправ для формування англомовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи. *Сучасна вища освіта: проблеми та перспективи*. Дніпропетровськ, 2013. С. 211–217.

35. Шевкопляс Л. В. Добір навчального матеріалу для формування компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Педагогіка та психологі*. Київ, 2012. С. 85–96.

36. Шевкопляс Л. В. Експериментальна перевірка ефективності методики формування англомовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Педагогіка та психологія*. Київ, 2013. С. 45–64.

37. Шевкопляс Л. В. Зміст формування англомовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки.* Чернігів, 2014. С. 265–273.

38. Шевкопляс Л. В. Модель організації навчального процесу з формування англомовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки.* Чернігів, 2012. С. 26–34.

39. Шевкопляс Л.В. Принципи побудови підсистеми вправ для формування англомовної компетенції в аудіюванні у процесі самостійної роботи. Одеса, 2013. С. 115–224.

40. Шевкопляс Л. В. Теоретичні передумови формування англомовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Педагогіка та психологія.* Київ, 2011. С. 45–56.

41. Шиянов Е. Н. Развитие личности в обучении. Москва : Академия, 2000. 288 с.

42. Щеголева О. Н. Типология заданий для самостоятельной контролируемой работы в свете компетентностного подхода к обучению иностранному языку как специальности : дис. ... канд. пед. наук : 13.05.02. Ставрополь, 2006. 198 с.

43. Щербакова О. В. Рефлексивна діяльність майбутніх учителів у процесі самостійної роботи з аудіювання. Харків : ХНУ, 2013. 183 с.

44. Ягельська Н. В. Методика організації самостійної роботи студентів з англійської мови з використанням професійного мовного портфеля. Київ : НБУВ, 2005. 311 с.

45. Code of Professional Ethics. URL: <http://aiic.net/ViewPage.cfm/article24.htm> (accessed : 20.05.2021).

46. Astini D. Correlation between Cognitive and Metacognitive Strategies in Teaching Future EFL Teachers Listening Comprehension. *The Global English Teacher : Improving What Works and Fixing What Doesn't*. Washington, 2014. 129 p.
47. Dellar H. Outcomes Intermediate Students Book. *Heinle Cengage Learning*. New York, 2010. 175 p.
48. Developing Future EFL Teachers' Autonomy in Listening Comprehension, 2012. P. 225–228.
49. Ediger M. *Teaching English Successfully*. New Delhi : Discovery Publishing House, 2010. 144 p.
50. Kuriyata S., Fursova L. Listening Comprehension in a Course for Future EFL Teachers. *Current Studies in English: Linguistics and Methodology Perspectives* : Ukraine International Conference, 2015. P. 115–129.
51. Shevkoplyas L. Teaching Future English as a Foreign Language Teachers Autonomous Listening Comprehension. *Nauka i Studia*. Przemyśl, 2014. P. 5–14.
52. Maftoon P., Azamoosh M., Zeraatpishe M. Some Guidelines for Developing Listening Materials. Germany : Springer, 2016. P. 75–81.
53. Zeraatpishe M. Metacognitive Strategies in Teaching Future EFL Teachers Listening Comprehension, 2013. P. 55–59.
54. Shevkoplyas L. Overcoming Anxiety with Listening Comprehension. Chernihiv : Global Changes in Ukraine, 2016. P. 177–178.
55. Podcasting for ELT. URL: <http://www.teachingenglish.org.uk/think/articles/podcasting-elt> (accessed : 10.09.2021).
56. Schmidt A. Listening journals for extensive and intensive listening practice. New York, 2016. Vol. 54. №2. P. 3–11.
57. Shatha A. The Ways of Using Podcasts in Language Learning Settings. *New Vistas of Research and Teaching*. New York, 2015. P. 58–69.

58. Stanley G. Podcasting for ELT. G. Stanley. URL: <http://www.teachingenglish.org.uk/think/resources/podcast.shtml> (accessed : 25.05.2021).

SUMMARY

The presented article is devoted to listening. The topic of the work allows you to determine the teaching methodology for future teachers using authentic materials. The main goal of the study is:

1) consider the theoretical foundations of teaching listening as a component of the communicative competence of future English teachers;

2) study the methodology for the formation of English-speaking competence in listening to future English teachers;

3) to develop a system of exercises for the formation of auditory completeness and to investigate the effectiveness of the experimental methodology for the formation of listening competence.

When choosing authentic materials for teaching listening, we took into account the following criteria: clarity of pronunciation, subject of audio text, its correspondence to the level of listeners. Authentic materials from the Internet resource "TED Talks" were chosen as educational material. The success of listening depends on the level of formation of the students' lexical, grammatical and phonetic skills. The formation of competence in listening occurs in stages in the exercises and involves the acquisition of speech skills by students, the formation of auditory skills and the development of auditory skills. The main task of developing competence in listening is to teach students to understand messages, which are both familiar and unfamiliar language material, as well as the ability to holistically understand it have their own structure.

Key-words: *authentic materials, experimental methodology, language material, phonetic skills, educational material, TED Talks*